

УДК 378:37.011.3:316.61

ORCID: 0000-0003-0754-007X

ORCID: 0000-0002-5773-2216

**ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПИСЕМНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ
МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ****Анотація**

У статті розглянуто формування основ писемної мовленнєвої компетентності студентів мовних спеціальностей з а допомогою інтерактивних технологій. Проаналізовано наукові підходи до поняття «писемне мовлення» та визначено сутнісні характеристики письма в процесі навчання англійської мови студентів мовних спеціальностей. На основі критичного аналізу психолого-педагогічної та методичної літератури детально охарактеризовано інтерактивні технології. Визначено особливості використання інтерактивних технологій у навчанні письма студентів мовних спеціальностей та доведено важливість їх використання. Особливості навчально-методичної роботи побудовані на основі врахування вікових, психологічних особливостей студентів мовних спеціальностей. Визначено вимоги до вправ для формування основ англомовної писемної мовленнєвої компетентності. Представлено розроблений комплекс вправ для формування основ писемної мовленнєвої компетентності, на основі вивчення значень, основних ознак та класифікації інтерактивних технологій, спрямованих на розвиток писемних умінь написання, редагування та корегування тексту на різних етапах його створення. Проаналізовано компоненти інтерактивних технологій, а саме: ціннісний, діяльнісний та процесуальний, які поступово реалізуються відповідно на підготовчому, тренувальному та самостійному етапах навчання писемного мовлення.

Ключові слова: писемна мовленнєва компетентність, студенти мовних спеціальностей, інтерактивні технології, писемне мовлення, види письма.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Оновлення освіти сьогодні потребує від педагогів знання тенденцій інноваційних змін в системі сучасної освіти; розуміння сутності педагогічної інноваційної технології; знання інтерактивних форм і методів навчання та володіння ними; умінь аналізувати і оцінювати особливості й ефективність інноваційних технологій, які застосовуються, та особистої педагогічної діяльності. В останні роки все частіше піднімається питання про застосування нових інформаційних технологій у сучасній українській школі. Це не тільки нові технічні засоби, але і нові форми і методи викладання, нові технології, новий підхід до процесу навчання.

Аналіз публікацій. У педагогічній та методичній літературі проблему використання інтерактивних технологій у навчанні англійської мови розглядають О. Бирюк, Л. Верзацької, Р. Гришкова, О. Дженджеро, В. Махінов, С. Ніколаєва та інші. Дослідження інтерактивних

технологій дозволить підвищити мотивацію студентів мовних спеціальностей, практичну направленість занять, добитися більш гарантованих результатів у процесі вивчення англійської мови.

Останнім часом у програмах вищих шкіл з навчання іноземної мови велика увага приділяється підвищенню культури писемного мовлення, формуванню комунікативної, мовленнєвої та соціокультурної компетентності. Зростання інтересу до дослідження методичних основ формування навичок писемного мовлення у навчальних закладах підтверджується численними дослідженнями цього питання провідними вітчизняними та зарубіжними вченими. Питання формування культури писемного мовлення були висвітлені в роботах таких науковців, як Буренко В., Гейко І., Комар О, Murphy R., Parkinson D. та інших.

Аналіз наукових робіт, в яких досліджуються соціолінгвістичні та соціокультурні аспекти письма (Буланкіна Н.С., Виготський Л.С.,

Пассов Ю.Л., Сафонова В.В., Byram M., Carrel P.L., De Vito J.L., Kramsch C.) дозволяє побудувати модель писемного навчання з урахуванням взаємозв'язку та взаємовпливу трьох основних компонентів писемного мовлення: автора, тексту та реципієнта, і поєднання соціального та індивідуального в процесі письма. Індивідуальний характер писемної творчості з умовлює таку організацію навчання, при якій у процес письма студента не втручаються ні викладач, ні інші учні, а відповідальність за кінцевий результат несе сам автор тексту.

Спираючись на досвід вищезгаданих вчених, а також шукаючи шляхи оптимізації використання інтерактивних технологій у навчанні письма, ми вважаємо необхідним акцентувати можливості розвитку інтерактивних технологій у навчанні письма студентів мовних спеціальностей.

Слід зауважити, що актуальність дослідження визначається необхідністю сформування навчального процесу та впровадження новітніх навчальних технологій, розроблених із метою оптимізації та підвищення рівня та ефективності процесу навчання у сучасній школі. Тому **метою статті** є дослідження формування основ писемної мовленнєвої компетентності студентів мовних спеціальностей з використанням інтерактивних технологій як один із найважливіших засобів навчання, що сприяє розвитку природних здібностей студентів та підвищенню пізнавального інтересу до вивчення іноземної мови.

Поставлена мета реалізується через **низку завдань**: розкрити сутність писемної компетентності та з'ясувати особливості її формування; проаналізувати психологічні особливості студентів мовних спеціальностей; дослідити лінгвістичні аспекти писемного мовлення у різних сферах спілкування та врахувати їх при визначенні вимог до вправ для формування англомовної писемної мовленнєвої компетентності; розробити комплекс вправ для формування основ письмової мовленнєвої компетентності з використанням інтерактивних технологій студентів мовних спеціальностей.

Методологію дослідження складають: критичний аналіз та узагальнення теоретичних джерел, а також систематизація влас-

ного доробку з використання інтерактивних технологій для формування основ письмової мовленнєвої компетентності студентів мовних спеціальностей.

Огляд сучасних досліджень з проблеми. Загальновідомо, що навчально-професійна діяльність є головною для студентського віку, тому, що вони розглядають навчання як необхідну базу, передумову майбутньої професійної діяльності. Саме у студентському віці проявляється свідоме позитивне ставлення до навчання, їх цікавлять переважно ті предмети, які будуть потрібні у подальшому житті, їх знову починає хвилювати успішність навчання. Але якщо навчання буде цікавим, активним, з багачущим досвід студентів, то мотивація до навчання з часом підвищиться і студенти побачать його смисл. Можна цікавити студентів навчанням, використовуючи на заняттях англійської мови ігрову, творчу діяльність, що входять до системи інтерактивного навчання писемного мовлення.

Аналіз науково-методичної літератури з теми дослідження дозволяє стверджувати, що інтерактивні технології орієнтовані на реалізацію пізнавальних інтересів і потреб особистості, тому особлива увага приділяється організації процесу ефективної комунікації, в якій учасники процесу взаємодії більш мобільні, відкриті, активні. Основою інтеракції є принцип багатосторонньої комунікації, яка характеризується відсутністю полярності та мінімальною сконцентрованістю на точці зору викладача.

На думку А. Лурія (Жилко, 2003), поєднання слухо-мовленнєворухових образів внутрішнього мовлення, яке у цьому віці остаточно утворюється внаслідок поєднання думки з і словом, та з оро-рукомоторних образів забезпечує комплексне засвоєння з нань, тому студентам посилено виконувати письмові роботи з начного обсягу, а також поєднувати самостійну письмову роботу з інтерактивними творчими завданнями.

Як підкреслює А. Лурія, писемне мовлення з самого початку оволодіння ним є усвідомленим актом. Поєднання слухо-мовленнєво-рухових образів внутрішнього мовлення та з оро-рукомоторних образів у процесі письма забезпечує комплексне засвоєння з нань.

Створені у такий спосіб стійкі асоціації сприяють ефективнішому сприйняттю, з апамятовуванню і відтворенню матеріалу (Бирюк, 2003).

Марія Палміра Массі та Ліз Хемп-Лайонс визначають писемне мовленн як процес інтерактивний з а своєю природою, оскільки він виключає символічну взаємодію між тим, птше, текстом та читачем (Симоненко, 2005). З огляду на це, писемне мовлення передбачає успішну передачу ідей від відправника через текст. В свою чергу такий обмін інформацією стає важливим з асобом мотивації розвитку інтерактивних умінь писемного мовлення.

О. Коваленко (Коваленко, 2006) наголошує на тому, що мова у процесі спілкування з начно варіюється з алежно від меж того контексту, в якому вона з астосовується. Потреба і бажання спілкування виникає у певній ситуації. Форма, так само як і зміст спілкування, є відповіддю на цю ситуацію.

А. Хом'як (Хом'як, 2009) з осереджує увагу на мовленнєвій активності, що з дійснюється у контексті певної ситуації в рамках однієї з і сфер діяльності та організації суспільного життя, а саме: особиста, професійна, освітня та суспільна сфери. У межах даних комунікативних сфер спілкування під час навчання з дійснюється написання таких видів писемного мовлення, як особистий лист, особисте електронне повідомлення, нотатки під час читання, твір, різні види нарисів (есе), з аповнення анкети і т.д. Проте часто виникають труднощі в студентів, перш з а все тому, що вони не володіють соціокультурними нормами написання, прийнятими в їхній країні, тобто в Україні.

На думку Т. Калькова, у студентському віці продовжує розвиватися критичне мислення. складовим якого є самостійність, активність, творчість. Це виступає основою для ідеології активного навчання, оскільки в ньому продовжує домінувати «школа мислення», а не «школа пам'яті». Саме тому на цьому етапі використання технологій критичного та креативного мислення є дуже важливими (Калькова, 2004).

При інтерактивному навчанні одночасно й однаковою мірою розвиваються навички створення і сприймання тексту. За визначенням Л. Варзацька, «самостійне складання тексту є з воротним процесом порівняно

з розумінням тексту» (Варзацька, 2005). При продукуванні тексту процес передачі з наченного образу і сприйняття з місту написаного тісно переплітаються. Текст, який конструюється, може розглядатися з двох точок з ору: того, хто читає (від тексту до з місту) і того, хто пише (від з місту до тексту).

Н. Побірченко поділяє інтерактивні технології на такі групи (Побірченко, 2004):

1) індивідуального спрямування (передбачають таку організацію роботи, щоб виконання з авдання з алежало не від лідера групи, а від кожного її члена, оскільки кожен має визначену роль і робить свій посильний внесок у досягнення спільної мети. Сюди можна віднести такі технології: «Карусель», «Спільний проект», «Коло ідей», «Акваріум», «Мандруємо разом», «Куб» (cubing) тощо).

2) колективно-групового спрямування (передбачають одночасну спільну (фронтальну) роботу всього класу. Прикладами таких технологій є «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Мозаїка», «Петлювання», «Дискусійний годинник», «Диктант у русі»).

3) ситуативного моделювання (передбачає включення студента у гру, щоб він міг організувати свою мовленнєву діяльність з а допомогою рецептивно-продуктивних вправ відповідно до ситуації спілкування. До таких технологій відносять імітаційні та рольові ігри).

У межах писемного навчання інтерактивні технології дають можливість у навчальних умовах на певний час розподілити функції того, хто пише, і того, хто читає, між різними особами; створити умови, в яких одна і та ж людина по черзі буде й автором, і читачем. У процесі писемного навчання тому, хто пише, легше враховувати фактор реципієнта, і, отже, у нього швидше розвиваються з дібності передбачати з наченневе сприйняття створеного ним тексту і можливу відповідну реакцію читача.

Отже, набутий вже сьогодні в Україні та з а кордоном досвід переконливо з асвідчує, що інтерактивні методи сприяють інтенсифікації та оптимізації навчального процесу. Інтерактивні технології дозволяють студентам сформувати інтерактивні вміння писемного мовлення, які є основою для формування інтерактивної компетентності, а саме: міжосо-

бистісні; інформаційні; рецептивні; соціальні; аргументаційні; конструктивні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спрямованість системи освіти на засвоєння системи з нань, яка була традиційною й виправданою ще кілька десятиліть тому, вже не відповідає сучасному соціальному замовленню, яке вимагає виховання самостійних, ініціативних і відповідальних членів суспільства, здатних ефективно взаємодіяти у виконанні різноманітних завдань, яке потребує істотного посилення самостійної й продуктивної діяльності школярів, розвитку їхніх особистісних якостей і творчих здібностей, умінь самостійно з добувати нові знання та розв'язувати проблеми, орієнтуватись у житті суспільства. Для формування та розвитку таких умінь потрібно здійснити перехід від освіти як «передачі з нань» до продуктивного навчання, коли прирощення з нань відбувається через процес створення учнем власних творчих продуктів, тобто необхідно здійснити перехід до інноваційного навчання.

Одним із прийомів інтенсифікації навчання писемного мовлення студентів мовних спеціальностей є використання принципу комунікативності у навчанні, який забезпечує високий рівень оволодіння іншомовним писемним мовленням, розвиває комунікативні вміння, сприяє їхньому вихованню, розвитку та самоосвіті і, найголовніше, передбачає формування писемної компетентності у процесі навчання писемного мовлення, яка разом із мовленнєвою, мовною, загально-навчальною та соціокультурною компетентністю формують комунікативну компетентність старшокласників.

Процес формування основ англійської писемної компетентності ускладнюється певними труднощами, які зумовлюються трьома групами факторів:

а) *індивідуальними особливостями учнів* (учні, які починають навчатися писати іноземною мовою, стикаються з графічними та орфографічними труднощами. Проте властивості самого учня можуть стати факторами, які полегшують процес формування основ англійської писемної компетентності. Так, кмітливість учня, його вміння писати рідною мовою, зорова пам'ять, увага сприяють навчанню писемного мовлення);

б) *іноземна мова, що вивчається.*

Труднощі формування каліграфічних навичок зумовлені схожістю / відмінністю графічних систем рідної та іноземної мов; навчанню написання літер, схожих з літерами рідної мови. Труднощі формування орфографічних навичок, базуються на чотирьох основних принципах: *фонетичному*, де написання слова відповідає його звучанню; *морфологічному*, сутність якого полягає в тому, що кожна значуща частина слова – префікс, корінь, суфікс – зберігає єдиний графічний образ у споріднених словах або формах незалежно від фонетичних умов, в які вона потрапляє; *історичному* (або традиційному), коли написання слова не відповідає ані фонетичному, ані морфологічному факторам сучасної мови і виправдовується лише історією розвитку конкретного слова; *ідеографічному*, коли з вуків омоніми розрізняються з допомогою спеціальних графічних позначок. Домінування того чи іншого принципу у мові визначає складність її орфографії.

У процесі навчання техніки письма важливо врахувати особливості графемно-фонемних відповідностей кожної конкретної іноземної мови і проводити цілеспрямоване навчання з метою подолання труднощів в оволодінні графемно-фонемною системою мови. Серед таких труднощів насамперед виділяють буквосполучення, що передають один з звуків (наприклад: *англ.*: sh – /ʃ/, th – /ð/ або /θ/, ck – /k/.

Наступна трудність це те, що одна буква може передавати різні фонемні наприклад в англійській та німецькій мовах буква **s** відповідає кільком звукам /s/, /z/, /ʃ/. Або ж навпаки – один з звуків зображується на письмі різними графемами.

Має місце явище, яке зовсім чуже українській мові це наявність так званих «німих» букв наприклад: *англ.*: **e** у словах з відкритим складом (line, plate); у буквосполученнях wh-, -ght (whom, eight). Ці та інші розходження у графемно-фонемних системах української та англійської мов стають причиною зростаючої кількості орфографічних помилок у писемному мовленні студентів (Ніколаєва, 2002).

З метою попередження помилок та навчання студентів мовних спеціальностей правопису згідно з орфографією іноземних мов слід

використовувати спеціальні вправи, які націлені на формування стійких орфографічних навичок.

Ураховуючи тісний зв'язок письма з читанням (обидва види мовленнєвої діяльності відносяться до писемного мовлення, а їх матеріальною основою є одна графічна система мови), навчання техніки письма слід здійснювати паралельно з навчанням техніки читання. Однак у процесі письма на відміну від читання, графемно-фонемні відповідності, що встановлюються, мають іншу спрямованість: від звуків до літер або ж їх сполучень, тобто під час письма має місце не декодування думки, як під час читання, а її кодування з допомогою графічних знаків.

в) умовами навчання: викладачем, технологією навчання і навчальними матеріалами (Ніколаєва, 2002) (бракує якісних навчальних матеріалів для формування основ англійської писемної компетентності; недосконало сплановані та/або невдало проведені фрагменти уроків з навчання техніки читання; недостатнє розуміння вчителями труднощів, з якими стикаються студенти при навчанні техніки письма; недостатнє врахування вчителями вікових особливостей студентів і, як наслідок, застосування невідповідних прийомів при навчанні техніки письма).

Аналіз автентичних зразків писемного мовлення, проведений на матеріалах підручників, навчальних посібників, газет та журналів, власне літературних текстів і т. п. дозволив нам виявити лексичні, лексико-граматичні

та пунктуаційні засоби вираження інтерактивності даних видів писемного мовлення. З огляду на такі ознаки інтерактивності як взаємодія, зверненість, ініціативність, досвід, активність, розглянемо:

– *лексичні характеристики писемного мовлення* (визначаються словниковим запасом учнів, з допомогою якого учень виражає думки при написанні певного виду писемного мовлення.);

– *лексико-граматичні характеристики* (особливості вживання граматичних структур у поєднанні з використанням відповідного лексичного матеріалу);

– *пунктуаційні характеристики* (особливості вживання розділових знаків у різних видах писемного мовлення) (Бирюк, 2003).

Інтерактивні технології навчання – це технології навчання, які здійснюються шляхом активної взаємодії студентів у процесі навчання. Це така організація процесу навчання, з якої неможлива неучасть студента в колективному взаємодоповнюючому процесі пізнання, що базується на співпраці всіх його учасників. Інтерактивні технології дозволяють на підставі внеску кожного з учасників до процесу навчання у ході з'ясування спільною справою отримати нові знання і організувати корпоративну діяльність, починаючи від окремої взаємодії двох-трьох осіб поміж собою й до широкої співпраці багатьох.

Відбір інтерактивних технологій у відповідності до етапів навчання письму представлено у таблиці.

Таблиця 1

Відбір інтерактивних технологій навчання письму студентів мовних спеціальностей

Етапи навчання письму	Групи інтерактивних технологій	Технології навчання
Підготовчий	– інтерактивного спрямування	– «Карусель» – «Спільний проект» – «Куб»
Тренувальний	– колективно-групове навчання – елементи ситуативного моделювання	– «Мозковий штурм» – «Петлювання» – «Диктант у русі» – «Групова дискусія»
Самостійний	– ситуативне моделювання	– «Імітаційна гра» – «Рольова гра»

Запропонована типологія інтерактивних технологій дає нам з могу розробити систему вправ, орієнтованих на розвиток писемних умінь, спрямованих на формування інтерактивної компетентності студентів мовних спеціальностей, і розробити відповідний комплекс вправ для формування основ англомовної писемної компетентності студентів мовних спеціальностей.

При інтерактивному навчанні писемного мовлення найактуальнішими та найефективнішими є вправи комунікативного характеру.

У кожному окремому жанрі писемного мовлення можна виділити певний алгоритм з асвоєння лінгвістичного матеріалу: рецептивні вправи, рецептивно-репродуктивні вправи та продуктивні вправи.

Таким чином, в рамках формування основ англомовної писемної компетентності студентів мовних спеціальностей з використанням інтерактивних технологій можна виділити 3 етапи формування писемних умінь: підготовчий, тренувальний та самостійний. Отже, щоб перейти до самостійного вільного неконтрольованого письма, необхідно виконати підготовчі та тренувальні вправи.

Підготовчий етап передбачає реалізацію ціннісного компонента письмової компетент-

ності через виконання рецептивних вправ, в яких учень сприймає вербальну інформацію через слуховий або зоровий канал, а потім тим чи іншим способом показує, що він впізнає, розрізняє з звуку, графеми, граматичні структури, розуміє писемне висловлювання (робота з і з разками, поєднання структурних елементів).

Тренувальний етап передбачає виконання рецептивно-продуктивних вправ, які реалізуються в повному або частковому відтворенні студентом сприйнятого ним навчального матеріалу. Це вправи з опорами (написання повідомлення з а поданим планом; написання кінцівки до поданого тексту тощо). На цьому етапі реалізується діяльнісний компонент письмової компетентності, який полягає у поєднанні умінь писемного мовлення з активною пізнавальною діяльністю студента.

На етапі самостійного писемного спілкування реалізується процесуальний компонент компетентності, що полягає у особистісно-творчій самореалізації студентів, тобто у самостійному продукуванні оригінальних письмових текстів згідно із формальними, структурними, стилістичними вимогами.

Таблиця 2

Система вправ для формування основ англомовної писемної мовленнєвої компетентності студентів мовних спеціальностей з використанням інтерактивних технологій

Етапи навчання писемного мовлення	Мета	Типи вправ	Групи умінь інтерактивних технологій
Підготовчий	– сприймання вербальної інтонації – розуміння писемного висловлювання	Рецептивні	– уміння викладання думок на рівні речення – уміння поєднувати структурні елементи певного виду писемного мовлення
Тренувальний	– поєднання умінь писемного мовлення з пізнавальною діяльністю	Рецептивно-продуктивні	– уміння формулювати власну думку та правильно виражати опору на власний досвід – уміння будувати цілісні абзаци
Самостійний	– особистісно-творча самореалізація – самостійний вибір та використання мовленнєвого кліше	Продуктивні	– уміння логічно та послідовно викладати думку без будь-якої опори

На **першому, підготовчому етапі**, ми використовуємо комунікативні вправи, спрямовані на підготовку до написання електронного листа та на його смислову та мовну антиципацію. На даному етапі ми також використовуємо рецептивні вправи, спрямовані на розпізнавання, ідентифікацію та диференціацію складових частин електронного повідомлення на основі використання вербальних та зображувальних опор та ознайомлення з і структурою листа в цілому.

Вправа 1, спрямована на формування інформаційних та міжособистісних вмінь (вміння аналізувати навчальну інформацію; вміння слухати іншу людину та поважати альтернативну думку) з опорою на текст підручника. **Інтерактивна технологія:** «Мозковий штурм»

Хід виконання: Студентам пропонується прочитати вступ до розділу про навчання написання особистого електронного повідомлення, обрати найцікавішу інформацію та написати її навколо з ірки з і словом **E-MAIL** у ній. Крім того, студенти можуть пропонувати будь-які власні ідеї, пов'язані з поняттям електронного листа. Вони висловлюють все, що спадає на думку, та з аписують всі ідеї на дошці. Коли кількість ідей стає достатньою, їх подання слід припинити. Далі слід згрупувати та проаналізувати найбільш вдалі ідеї та з ними (з допомогою викладача) найоптимальніше рішення.

Спосіб контролю: фронтальний контроль викладача у поєднанні з взаємоконтролем.

Вправа 2, спрямована на формування інформаційних, соціальних та конструктивних вмінь в опорі на життєвий досвід студентів.

Інтерактивна технологія: виконання з авдання в парах з метою розвитку вміння поважати альтернативну думку та з метою швидкого з знаходження підходящого рішення.

Завдання: As you know, before writing the body of your e-mail, you have to state the subject of what you are going to write. In pairs make a list of 5-8 subjects you typically use for your e-mails. Compare your ideas to the answers of your groupmates.

Хід виконання: Викладач нагадує учням про структуру електронного листа, з вертаючи увагу на написання теми (subject). Студентам пропонується розподілитися на пари та придумати 5-8 тем для електронних листів. Оскільки

поточна тема – це тема «Сімейні стосунки», то їм рекомендується вигадувати відповідні теми. На даний вид діяльності студентам дається 4-5 хв. Кожна пара з ачитує свої теми, а інші з віряються, на випадок, якщо ідеї різних пар з бігаються. Студенти самі обирають 5 найвдаліших тем для написання електронного листа та з аписують їх на дошці,

Спосіб контролю: взаємоконтроль.

Вправа 3, спрямована на формування уміння організації письмового повідомлення; уміння впорядковувати та систематизувати інформацію; вміння самооцінки та самоконтролю навчальної діяльності з опорою на автентичні тексти.

Інтерактивна технологія: групове обговорення структури електронного листа з метою визначення основних частин даного повідомлення та розвитку вмінь з знаходити спільне розв'язання проблеми.

Завдання: Work in groups. Study the given e-mails thoroughly and distribute its parts into 4 groups:

The addressee's address;

Subject;

Body;

Closing remarks.

Joe Little@hotmail.com

Hi

Hello Joe,

Thought I better answer your last e-mail before you believe I didn't get it. I did enjoy reading it and especially your news about your engagement. That is wonderful! You didn't tell me much about her so now I will expect you to with a full description; hair, eye, color, disposition, etc. When will we get to meet her?

We are all well. The baby keeps us up some at night, but otherwise things are ok. That 3 a.m. feeding is getting old. I'll be glad when he can sleep through the night.

How is your job? Do you like the work? I know you were excited about it when you started. Is it what you thought it would be?

Write me ASAP so I will know how things are going. I always like to hear from you.

As ever,

John

Хід виконання: Студенти поділяються на 4 групи для опрацювання електронних листів

(для кожної групи – свій з разок листа). Вони повинні розподілити все написане на листівці на 4 частини, з вертаючи увагу на адресу, тему повідомлення, основну частину та з авершальні слова. Назви частин пишуться вчителем на дошці.

Спосіб контролю: самоконтроль: викладач на прикладі одного з листів з ачитує правильний варіант відповіді. Студенти, розподілені по групах, перевіряють, чи правильно вони розділили текст. За кожну правильно виділену частину студенти самостійно виставляють собі по 2 бали (макс- 8).

На **другому, тренувальному етапі**, ми використовуємо репродуктивні та репродуктивно-продуктивні вправи. Репродуктивні вправи тренувального етапу спрямовані на організацію роботи студентів щодо опрацювання електронного листа на основі використання вербальних опор. Репродуктивно-продуктивні вправи даного етапу передбачають використання вербальної та з ображувальної наочності з метою контрольованого вчителем або самим студентом написання даного листа.

Вправа 1, спрямована на формування рецептивних (вміння аналізувати інформацію), міжособистісних (вміння спілкуватися один з одним) та аргументаційних умінь (вміння формулювати власну думку, дискутувати) вміннь з опорою на графічні з ображення.

Інтерактивна технологія: робота в групах з метою з знаходження спільного правильного рішення щодо розв'язання навчальної проблеми та активізації особистого досвіду.

Завдання: Group up. Read the sample messages and say what you have learned about their authors and their family or friendly relations with the addressees. Then rate the e-mails on the – politeness scale.

Хід виконання : Група розподіляється на 2 великі групи (команди). Кожна команда отримує надруковані з разки 2-3 електронних листів. Їх з авдання – прочитати ці з разки та виявити, в яких стосунках з знаходяться відправник та отримувач листа. Потім команди пропонують свої відповіді, а вчитель з а необхідності корегує неправильні варіанти.

Команда, яка з апропонувала найправильніші варіанти отримує від 2 до 3 балів (в з алежності від кількості з разків листів). На-

ступним кроком команд є з аповнення трьох шкал. Група, яка першою справляється з з авданням, оголошує про це. Викладач вивішує на дошку таблицю з вже готовими шкалами. Команди порівнюють результати. Команда, яка правильно справилася із з авданням, отримує 5 балів.

Спосіб контролю: фронтальний контроль вчителя з елементами самоконтролю.

Вправа 2, спрямована на формування уміння будувати цілісні абзаци тексту електронного листа з а поданою темою; вміння формулювати власну думку і правильно її виражати опорою на власний досвід студентів.

Інтерактивна технологія: порівняння відповідей у парах з метою розвитку уміння слухати іншу людину, вміння моделювати соціальні ситуації та з багачувати власний досвід.

Завдання: Imagine you are going to write an e-mail to your cousin or friend. Study the following plan and think what you would write next to each point. You needn't write the address, subject and signature, but just the things you want to say to your relatives.

Greet your relative

Tell them about the latest events in your own family

Express your emotions

Write not more than 5 sentences and when you are finished, compare your texts to your partner's.

Хід виконання: Викладач пропонує студентам написати листа кому-небудь з родичів чи друзів про те, що відбувається у їх сім'ї. Учні обирають адресата повідомлення і в парах придумують, а потім з аписують тексти. Потім представник кожної пари з ачитує текст листа, а інші студенти слухають і перевіряють, чи не пропущений якийсь із пунктів плану. Коли всі повідомлення з ачитані, студенти обирають найкраще.

Спосіб контролю: взаємоконтроль.

Вправа 3 спрямована на формування уміння формулювати власну думку, правильно її виражати у письмовій формі у вигляді тексту, цілісного з а з містом та структурою з опорою на з добути на попередніх етапах навчання писемного мовлення з нання.

Інтерактивна технологія: робота в групах з метою розвитку уміння моделювати соціальні ситуації, з багачувати власний досвід.

Завдання: Read one of the e-mail messages and send your answer.

Хід виконання: Студенти розподіляються на малі групи. Кожна група отримує окремий електронний лист, нібито надісланий для них. Викладач пропонує дати відповідь, склавши своє власне повідомлення-відповідь. Викладач з а допомогою жеребкування (кольорові смуги, відповідні літери чи частини малюнків) визначає, яка група представляє свою відповідь першою і яка група повинна відмічати граматичні та структурні помилки в листах. І так по черзі. Потім студенти з а допомогою «таємного голосування» обирають найкраще електронне повідомлення, яке викладач пропонує почепити у аудиторії.

Спосіб контролю: взаємоконтроль з елементами самоконтролю: одна група слухає іншу, одночасно виправляючи власні схожі помилки.

На **третьому, самостійному етапі**, ми пропонуємо використовувати продуктивні вправи, спрямовані на самостійну і творчу роботу студентів. Вони повинні вміти самостійно обирати та використовувати мовленнєві кліше, оформляти електронні листи і т.д.

Вправа 1, спрямована на формування умінь логічно та послідовно викладати думки без будь-якої опори.

Інтерактивна технологія: виконання соціальних ролей людей, які пишуть листи; робота з групою з метою розвитку уміння свідомо ставитися до дійсності, а також з метою підвищення інтересу до суспільного життя.

Завдання: Look at the pictures of people reading e-mail messages and try to restore their contents judging by their facial expressions and exclamations.

Хід виконання: Викладач пропонує студентам подивитися на людей, з ображених на картинках, та відновити з міст електронних повідомлень, які вони читають, з а виразом обличчя та вигуками. Студенти працюють у групах по 5 чоловік. По з акінченні написання представник від кожній групи з ачитує електронний лист. Група, що склала найцікавіший лист є переможцем.

Спосіб контролю: фронтальний контроль викладача у поєднанні із взаємоконтролем.

Вправа 2, спрямована на формування умінь комбінувати та систематизувати інформацію з метою отримання цілісного тексту; вміння всебічно розкривати тему з опорою на прийоми для генерації ідей.

Інтерактивна технологія: колективна робота над електронним листом з метою побудови конструктивних відносин в групі, визначення свого місця в ній.

Завдання: Sit in a circle and write one line of an e-mail to your best pen-friend. You may tell about your family life. Say whether it is easy or difficult for you to find mutual understanding with your parents, etc. Ask your friend about his/her family relationships. Pass the letter to your right-hand neighbour.

Хід виконання: студенти сідають у коло і колективно складають електронне повідомлення другові/подрузі по переписці, пишучи тільки по одному рядку та передаючи лист один одному. Той, хто пише наступний рядок, повинен перевірити, чи у попередньому немає помилок. По з акінченні викладач або один з і студентів – «листоноша» – з ачитує повідомлення.

Якщо у когось є ще доповнення, то їм дозволяється дописати їх у вигляді постскриптуму або додати до основного тексту. Потім лист «відправляють» або з алишають у групі.

Спосіб контролю: взаємоконтроль у поєднанні з фронтальним контролем з боку викладача.

Вправа 3, спрямована на формування уміння самостійної творчої роботи з опорою на власну ініціативу студентів.

Інтерактивна технологія: індивідуальна або групова робота, спрямована на розвиток уміння творчо використовувати мовні та мовленнєві засоби для реалізації комунікативного наміру.

Завдання: Imagine that you have quarreled with your mom. Now you understand that you were wrong and are ready to do something to make it up. But unfortunately you are abroad now and there is no phone to call your mom. Write an e-mail to her, saying that you are sorry.

Хід виконання: Цю вправу викладач з азвичай пропонує виконати вдома, але її можна

виконувати і в групі, як індивідуально, так і в малих групах.

Спосіб контролю: фронтальний контроль з боку студентів інших груп: листи виставляються у групі. Студенти з інших груп обирають 3 найкращі листи.

Висновки та перспективи досліджень.

Таким чином, можна зробити висновок про доцільність використання інтерактивних технологій в процесі навчання письма студентів мовних спеціальностей з а умови створення атмосфери адекватного творчого пошуку, що допомагало подоланню ряду проблем стосовно методології роботи з навчальним матеріалом, побудови й ведення навчального процесу.

Разом з тим лишається з а межами дослідження та потребує подальших розвідок сам процес становлення студента як особистості в органічній є дності з усією діяльністю навчального процесу, а також виявлення мотивації діяльності студента в контексті домінуючих факторів функціонування формальних та неформальних організацій.

Список використаних джерел

Бирюк О.В. (2003). Формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів з асобами англomовних публіцистичних текстів. *Вісник ЖДПУ*. Житомир: Вид. центр ЖДПУ. Вип. 12, С. 157-159 / Byriuk O.V. (2003). Formuvannia sotsiokulturnoi kompetentsii maibutnikh uchyteliv zasobamy anhlomovnykh publitsystychnykh tekstiv. *Visnyk ZhDPU*. Zhytomyr: Vyd. tsentr ZhDPU. Vyp. 12, S. 157-159.

Варзацька Л. (2005). Інтерактивні методи навчання: лінгводидактичні з асади. *Дивослово*, № 2, С. 5-19. Varzatska L. (2005). Interaktyvni metody navchannia: lnhvodydaktychni zasady. *Dyvoslovo*, № 2. С. 5-19.

Жилко Н.М. (2003). *The United States of America*. Навчальний посібник до курсу «Країнознавства». Ніжин: Видавництво НДПУ. Zhylko N.M. *The United States of America* (2003). Navchalnyi posibnyk do kursu «Krainoznavstva». Nizhyn: Vydavnytstvo NDPU.

Коваленко О. (2006). Про вивчення іноземних мов у 2006-2007 н.р. Методичні рекомендації. *Іноземні мови в навчальних з акладах*, №3, С.6-12. Kovalenko O. (2006). Pro vyvchennia inozemnykh mov u 2006-2007 n.r.

Metodychni rekomendatsii. Inozemni movy v navchalnykh zakladakh, №3, С.6-12.

Колодько Т.М. (2004). Педагогічні умови ефективного формування соціокультурної компетенції учнів у процесі вивчення іноземної мови. *Наукові з аписки: Зб. наук. праць*. К.: НПУ, Вип. 57, С. 54-63. Kolodko T.M. (2004). Pedahohichni umovy efektyvnoho formuvannia sotsiokulturnoi kompetentsii uchniv u protsesi vyvchennia inozemnoi movy. *Naukovi zapysky: Zb. nauk. prats.* К.: NPU, Vyp. 57, S. 54-63.

Ніколаєва С. Ю., Бірич О.Б. (2002). *Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних з акладах*. К.: Ленвіт . Nikolaieva S. Yu., Bihich O.B. (2002). *Metodyka navchannia inozemnykh mov u serednikh navchalnykh zakladakh*. К.: Lenvit.

Побірченко Н. (2004). Інтерактивне навчання в системі нових освітніх технологій. *Початкова школа*, №10, С.8-10. Pobirchenko N. (2004). Interaktyvne navchannia v systemi novykh osvitnikh tekhnolohii. *Pochatkova shkola*, №10, S.8-10.

Симоненко Н. (2005). Інтерактивні методи в гуманітарній освіті. *Управління школою*, № 34, С.18-21. Symonenko N. (2005). Interaktyvni metody v humanitarnii osviti. *Upravlinnia shkoloiu*, № 34, S.18-21.

Хом'як А. (2008). Особистісно-діяльнісний підхід як важлива умова формування комунікативної компетентності учнів у процесі вивчення англійської мови. *Молодь і ринок*, № 2 (37), С. 129-134. Khomiak A. (2008). Osobystisno-dialnisnyi pidkhid yak vazhlyva umova formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti uchniv u protsesi vyvchennia anhliskoi movy. *Molod i rynek*, № 2 (37), S. 129-134.

References

Byriuk, O. (2003). Formuvannia sotsiokulturnoi kompetentsii maibutnikh uchyteliv zasobamy anhlomovnykh publitsystychnykh tekstiv. *Visnyk ZhDPU*, Vyp. 12, 157-159. Zhytomyr: Vyd. tsentr ZhDPU.

Kovalenko, O. (2006). Pro vyvchennia inozemnykh mov u 2006-2007 n.r. Metodychni rekomendatsii. *Inozemni movy v navchalnykh zakladakh*, №3, 6-12.

Kolodko, T. (2004). Pedahohichni umovy efektyvnoho formuvannia sotsiokulturnoi kome-

tentsii uchniv u protsesi vyvchennia inozemnoi movy. *Naukovi zapysky: Zb. nauk. Prats, Vyp. 57.* 54-63. K.: NPU.

Khomiak, A. (2008). Osobystisno-diallnisnyi pidkhid yak vazhlyva umova formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti uchniv u protsesi vyvchennia anhliiskoi movy. *Molod i rynek, № 2 (37)*, 129-134.

Nikolaieva S. Yu., Bihich O.B. (2002). *Metodyka navchannia inozemnykh mov u serednikh navchalnykh zakladakh.* K.: Lenvit.

Pobirchenko, N. (2004). Interaktyvne navchannia v systemi novykh osvitykh tekhnologii. *Pochatkova shkola, №10.* 8-10.

Symonenko N. (2005). Interaktyvni metody v humanitarnii osviti. *Upravlinnia shkoloiu, № 34,* S.18-21.

Varzatska, L. (2005). Interaktyvni metody navchannia: linhvodydaktychni zasady. *Dyvoslovo, № 2.* 5-19.

Zhylko N.M. *The United States of America* (2003). Navchalnyi posibnyk do kursu «Kraïnoznavstva». Nizhyn: Vydavnytstvo NDPU.

USING INTERACTIVE TECHNIQUES TO BUILD WRITING COMPETENCE IN LINGUISTICS MAJORS

Lina Nesik (Ukraine), Nataliya Lykhoshved (Ukraine)

Abstract

Background. *The article examines the effect of using interactive techniques to build writing competence in Linguistics majors. The review of literature on the topic under discussion has enabled making a conclusion that interactive techniques used in teaching writing skills appear an important teaching aid that enhances the development of natural abilities of the learners and increases cognitive interest in learning a foreign language. Theoretically, however, the problem is underresearched in the Ukrainian context. Therefore, the topicality of the research is ensured by the existence of the difficulties in using interactive techniques in teaching writing skills to Linguistics majors caused by the absence of specially formulated tasks for this purpose.*

Purpose. *The paper aims at investigating the use of interactive techniques to build writing competence in Linguistics majors.*

Methodology *relies on the critical analysis of the available research on the topic as well as of the authors' experience in using interactive techniques in teaching writing.*

Results. *The article gives insight into the concept of «writing skills», psychological and linguistic characteristics of students majoring in Linguistics as well as into the process of building writing competence. It also describes the principles of using interactive techniques in building writing competence. The authors present a set of exercises to enhance the students' writing competence. The exercises that rely on basic characteristics of interactive techniques are aimed at developing writing skills to construct, edit and correct the text at different stages of its creation. The system of exercises includes 4 subsystems, each of which consists of exercises to teach writing in accordance with one of the areas of communication. The authors analyze the components of interactive technology, namely, value, activity and process, which are gradually realized, respectively, at different stages of teaching writing.*

Key words: *writing skills, Linguistics majors, interactive techniques, stages of building writing competence, types of writing.*

BIOS

Lina Nesik, Senior Teacher, Department of Theoretical and Applied Linguistics, Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, Ukraine. Her area of research interests is Linguistic and Methodological Aspects of Teaching Foreign Languages for Specific Purposes in Institutions of Higher Education.

E-mail: linanes@ukr.net

Nataliya Lykhoshved, Senior Teacher, Department of Foreign Languages, Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, Ukraine. The area of research interests includes Methodology of Teaching Foreign Languages in Educational Institutions.

E-mail : sunnylightnl@gmail.com